

EIJA-LIISA AHTILA

18.05.18 × 16.09.18

M VAN
MUSEUM
LEUVEN

Eija-Liisa Ahtila (°1959, Finland) is één van de belangrijkste, hedendaagse filmmakers, gespecialiseerd in het creëren en brengen van film in de vorm van installaties. In haar werk combineert ze beeld, taal, verhaal en ruimte. Ze zoekt de grens op tussen de individuele identiteit en de externe wereld.

Met behulp van de cinematografische beeldtaal presenteert Ahtila ruimte-vullende installaties die vaak bestaan uit verschillende projecties op meerdere schermen. Deze kijksituatie biedt de toeschouwer simultaan diverse gezichtspunten aan en doorbreekt zo de traditie van het filmische, lineaire perspectief. Op die manier ontstaat de ervaring van verschillende, naast elkaar bestaande tijden en ruimtes.

Eija-Liisa Ahtila onderzoekt in haar filmische installaties manieren om verhalen te vertellen. In haar eerdere werken stond de individuele identiteit centraal en richtte Ahtila zich op verontrustende menselijke drama's zoals tienerseksualiteit, problematische familieverbanden, mentale onrust en dood. In haar latere werken behandelt ze diepgaande en fundamentele artistieke vragen waarbij ze onderzoek voert naar de processen van waarneming en betekenisgeving, vaak in het licht van grotere culturele en existentiële thema's zoals kolonialisme, geloof en posthumanisme.

Zo moedigt de kunstenaar ons in haar recentere werken aan om na te gaan hoe het antropocentrische medium film ons in staat zou kunnen stellen om ons levensverhaal en dat van de planeet te vertellen. Het uitgangspunt voor veel van haar recente werken en onderzoek is de vraag hoe, en met welke technologie of moderne apparatuur, we de wereld kunnen begrijpen, creëren en mediëren in onze huidige tijd van ecologische crisis.

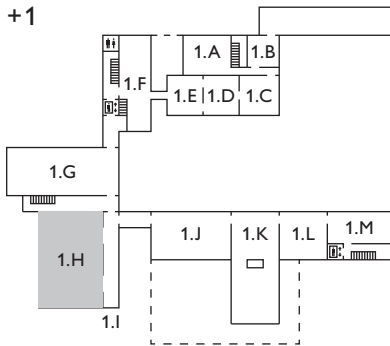
Deze tentoonstelling biedt een overzicht van Ahtila's praktijk aan de hand van een reeks tekeningen en zeven monumentale filminstallaties gemaakt tussen 2001 en 2018. Elk van de werken werd op maat van de M-ruimtes gepresenteerd en aangepast.

Curator: Eva Wittocx

Met de steun van de Finse ambassade in België

ZAAL 1.H: POTENTIALITY FOR LOVE — 2018

7 min 54 sec

*Sculptuur met bewegend beeld
in drie stille delen*

Potentiality for Love is een hybride werk dat sculptuur combineert met bewegend beeld en gaat over de mogelijkheid om empathie of liefde voor andere levende wezens te voelen. Het werk vestigt de aandacht op de menselijke emoties die de hiërarchische structuren tussen levende wezens zouden kunnen ontmantelen. Zo kan ons inlevingsvermogen of onze liefde zich niet enkel beperken tot onze directe omgeving, of tot onze eigen soort, maar staat empathie open voor alle levende wezens.

Potentiality for Love bestaat uit drie delen waarbij het thema steeds vanuit een andere invalshoek en met een ander medium wordt benaderd.

POTENTIALITY FOR LOVE HERINNERING VAN MOEDER

×

#1 – Video sculptuur, 22 DIP LED modules
(4K/HD; 7 min 54 sec in loop; afmeting
sculptuur 614 x 384 x 15 cm)

Het eerste hybride element combineert sculptuur met bewegend beeld en verbeeldt het moment waarop liefde ontstaat.

Op een muur van verouderde LED-modules reconstrueerde Ahtila een afbeelding van een soort eerste herinnering: het beeld van een moederfiguur die ons nadert. Het brengt ons bij de gedachte van een oereenheid maar ook bij een gevoel van verlies en afstand. Op het moment dat deze afstand ontstaat tot de eerste ander, kan de mogelijkheid om empathie te voelen voor andere levende wezens ontstaan.

POTENTIALITY FOR LOVE TAFELS EEN EN TWEE

×

#2 – 2 onderzoekstafels met 'monitor en spiegel'
(4K/HD; 2 min 8 sec & 3 min 6 sec in loop;
afmeting 100 x 72 x 54 cm)

Het tweede element onderzoekt of de mens enkel liefde en empathie kan opbrengen voor zijn eigen soort, of dat dit ook kan voor andere levende wezens. Het antwoord op die vraag wordt benaderd door de grens tussen mensen en dieren te onderzoeken. Ahtila simuleert een situatie waarbij we ons kunnen afvragen wat het betekent om een mens te zijn

die stilstaat bij hoe de ander wordt voorgesteld in onze cultuur. Hiervoor gebruikt ze de apparatuur waarmee fantoompijn wordt behandeld, waarbij afwezige ledematen via een spiegel weer aanwezig gesteld worden. Hier kan de bezoeker de eigen arm spiegelen aan deze van een chimpansee en zich een interactie inbeelden.

**POTENTIALITY FOR LOVE
OP DE DREMPEL (DE RUIMTE
VAN DE CHIMPANSEE)**

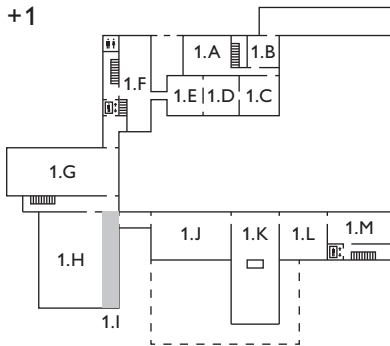
×

#3 – Verticale video projectie (4K/HD; 2 min 35 sec in loop; afmeting afbeelding 400 x 225 cm)

Een derde element benadert het thema via een verticale projectie van een chimpansee vanop de rug gezien. De aap kijkt voor zich uit naar een andere plaats waar de kijker slechts een deel van kan zien. Nu en dan draait de chimpansee zich naar de camera/ de kijker.

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Casting: Jenny & Matleena Kuusniemi. Cinematografie: Jussi Eerola. Editing: Heikki Kotsalo. Wire FX Reijo Kontio. 3d VFX Jari Hakala. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Met dank aan Frame Finland. Productie met steun van Biennale of Sydney, M-Museum Leuven, AVEK, Finnish Film Foundation, Kordelin Foundation, SKR. In opdracht van Serlachius Museums, Mänttä. Productie: Ilppo Pohjola / Crystal Eye

ZAAL 1.I: ANTHROPOMORPHIC EXERCISES ON FILM — 2011

*Reeks tekeningen
Groene pastel op Parijs papier*

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: ASPECT RATIO / KNEELING
SPRUCE

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: SPECIAL EFFECT

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: ACTION / STUMBLE
ANTHROPOMORPHIC EXERCISES

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: CONVERSATION EDIT 1
(Two-shot, Medium-shot, Over-the-shoulder, Close-up)

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: POINT-OF-VIEW / WITH
A HUMAN

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: CONVERSATION EDIT 2
(Medium-shot, Two-shot, Close-up, Over-the-shoulder)

ON FILM: CREATING CHARACTER /
WITH SNOW

ANTHROPOMORPHIC EXERCISES
ON FILM: CREATING CHARACTER /
WITH RAIN

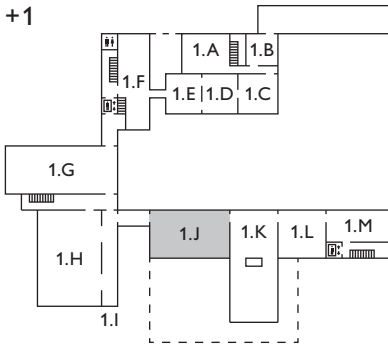
Anthropomorphic Exercises on Film is een serie tekeningen waarin de hoofdpersoon een spar is. Door van gezichtspunt te veranderen leggen deze tekeningen de principes van het bewegend beeld bloot. Ze illustreren de beperkingen van het bewegend beeld door de mens als protagonist te vervangen door een ander levend organisme. De tekeningen bieden tevens een mogelijkheid om de grenzen van dit geconstrueerde medium te onderzoeken en te bekijken hoe het kan worden ingezet bij het waarnemen en presenteren van de wereld.

Neem bijvoorbeeld de tekeningen in de reeks *Aspect Ratio*. De eerste tekening toont de top van een spar; een andere het onderste deel van de boom en een derde tekening toont dezelfde boom knielend, waarbij de top uit het frame valt. In een volgende knielt de boom met gebogen top, zodat hij wel volledig in het horizontale frame past.

*Courtesy of Gösta Serlachius Fine Arts Foundation,
Mänttä, Finland*

ZAAL 1.J: HORIZONTAL — 2011

6 min

6-kanaals geprojecteerde installatie
16:9/1:1.78
DD5.1, geen dialoog

Horizontal is een portret van een 30 meter hoge spar. Om het werk te kunnen presenteren in een binnenruimte wordt het werk horizontaal getoond via zes afzonderlijke projecties. In de aanloop van dit werk zocht de kunstenaar naar manieren om een gigantische boom vast te leggen op film. Niet via een vervormende groothoeklen of als element binnen een groter landschap, maar de boom zelf, autonoom en op zich staand. Ahtila stootte hierbij op de beperkingen van het bewegend beeld als medium om de wereld weer te geven. De zoektocht naar het filmisch vastleggen van een gigantische spar ontstond tijdens de opnames voor *The Annunciation*, te zien in een volgende zaal.

De film toont de wind door het gebladerte en geeft de spar een eigen présence. Van links naar rechts zien

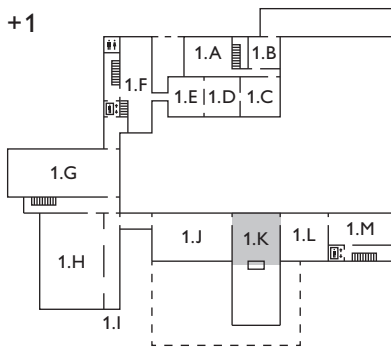
we de stam in de grond geworteld, waarnaast een personage staat dat de schaal aangeeft, de kruin van takken, en de top omgeven door een blauwe lucht. De takken bewegen langzaam door de wind, we horen vogels fluiten en het ritselen van de naalden. Het werk is zowel een gigantisch als intiem portret van de boom en zijn bestaan als levend organisme.

Dit werk sluit aan bij Ahtila's werk waarbij sinds midden van de jaren 2000 haar focus van de mens verschuift naar de wereld en de natuur rondom ons. Niet de mens vormt het centrum van de wereld maar evengoed andere levende wezens en het overkoepelende ecologisch systeem waarin we leven. Met *Horizontal* brengt Ahtila een ruimtevullend werk met bewegend beeld dat onze zintuigen aanspreekt en een fysieke ervaring creëert.

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Cinematografie: Antti Ruusuvaara. Editing: Heikki Kotsalo. Geluid: Peter Nordström. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Productie: Ilppo Pohjola / Crystal Eye

ZAAL 1.Kα: THE PRESENT — 2001

5 werken, tussen de 1 min 12 sec en 2 min

5-kanaals monitorinstallatie met meubels
16:9/ 1:1.78

DDS.1, *Fins gesproken, Engels ondertiteld*
Nederlandse vertaling van de ondertitels
beschikbaar

UNDERWORLD

Een paranoïde vrouw verstopt zich onder haar ziekenhuisbed om te ontkomen aan vermeende moordenaars die uit de gang zouden komen.

GROUND CONTROL

Een tienermeisje twijfelt om haar huis binnen te gaan en gaat in plaats daarvan in een plas modder liggen.

THE BRIDGE

Een vrouw kruipt op handen en voeten over een brug.

THE WIND

Woede neemt de vorm aan van een orkaan en raast door het appartement van een vrouw. Deze kortfilm werd later tot een autonome installatie uitgewerkt en is te zien op de bovenverdieping.

THE HOUSE

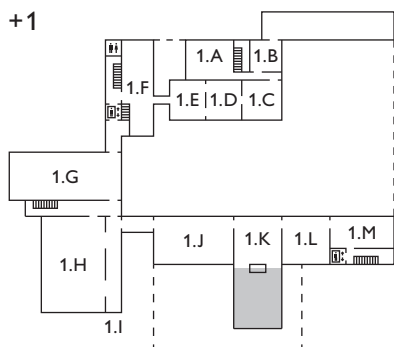
Een vrouw verduistert alle kamers van haar huis in een poging de stemmen in haar hoofd buiten te houden.

In de vroege werken van Eija-Liisa Ahtila staan menselijke drama's en de innerlijke wereld van jonge vrouwen centraal. Hoe gaan de vrouwen om met spanningen, verlangens, angsten of herinneringen? In 2001 maakte ze een reeks van vijf kortfilms die in aangepaste vorm ook getoond werden als advertentie van 30 seconden op televisie, als ongewone onderbrekingen tussen programma's. Tegelijkertijd toonde Ahtila de kortfilms samen op vijf verschillende monitors in een museumzaal, waardoor een meer intieme een-op-een kijkervaring voor de bezoeker ontstond.

Telkens staat een ander personage centraal. Het is steeds een vrouw die zich in een emotioneel extreme situatie bevindt. De vijf verhalen zijn fictief maar gebaseerd op interviews die Eija-Liisa Ahtila afnam bij vrouwen die een psychose meemaakten. In iedere film neemt de zenuwinzinking een andere vorm aan en staan een specifiek moment en ervaring uit het leven van één van deze vrouwen centraal. Het hoofdthema van *The Present* is vergiffenis, het zichzelf vergeven. Dit komt aan bod in de slotverklaring van elke film: *Give Yourself a Present; Forgive Yourself* ('Geef jezelf een cadeau; vergeef jezelf').

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Cinematografie: Antti Ruusuvaara. Editing: Heikki Kotsalo. Geluid: Peter Nordström. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London Productie: Ilppo Pohjola / Crystal Eye

ZAAL 1.Kb: STUDIES ON THE ECOLOGY OF DRAMA — 2014 27 min 40 sec

5-kanaals geprojecteerde installatie, 16:9/1:1.78
DD5.0, Fins gesproken, Engels ondertiteld
Nederlandse vertaling van de ondertitels
beschikbaar

Studies on the Ecology of drama focust op de presentatie, de beeldvorming en de rol van verbeelding, animatie en inleving, specifiek binnen het medium film. Eija-Liisa Ahtila verkent de manier waarop andere levende wezens gerepresenteerd worden. Ze bouwt hierbij verder op haar onderzoek dat ze reeds startte in werken zoals *The Annunciation* en *Horizontal*.

Het werk is als een gefilmde, gefragmenteerde lezing die begint met een personage dat in een bos wandelt, waar ze door het uitvoeren van oefeningen met de omgeving bepaalde thema's introduceert. De oefeningen zijn een soort gedachtenspel om af te stappen van ons mensgericht denken. Andere protagonisten zijn onder meer een jeneverstruik, een paard, een gierzwaluw, een zwavelvlinder en een groep acrobaten. Ahtila zoekt in dit werk naar andere per-

spectieven dan het mensgerichte. Elke film die we maken vertrekt van onszelf; de tijd is de onze, de ruimte is de onze, het is onze compositie en ons beeldkader. Recent heeft de wetenschap echter bewezen dat onder andere tijdsbeleving niet voor iedereen hetzelfde is. Het vermogen van wezens om tijd waar te nemen hangt af van de snelheid van zijn levensprocessen. De ervaring van tijd, zijn resolutie, de hoeveelheid details die we waarnemen,... verschilt van soort tot soort. Er is hierbij geen geordend systeem waarbij de mens aan de top zou staan. Er bestaan veel verschillende, gelijktijdige werelden op onze planeet, elk gevormd door het lichaam van de waarnemer en zijn/haar vermogen om waar te nemen, waarvan er maar één de menselijke realiteit is.

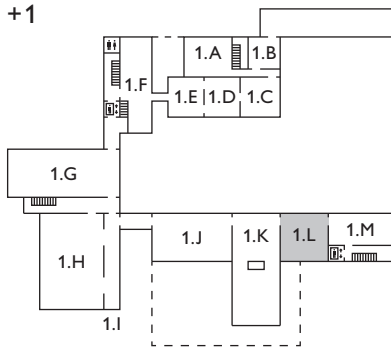
Wanneer onze perceptie wordt beperkt door onze zintuigen, hoe ver kan ons begrip dan reiken? Kunnen we de wereld vanuit een ander perspectief bekijken, vanuit de beleving van een andere soort?

In dit werk zet Eija-Liisa Ahtila het menselijk lichaam en bijbehorende mimetische capaciteit in als hulpmiddel om ervaringen en belevingen van verschillende wezens te presenteren. Nabootsen, lijken op en worden als, zijn instrumenten die helpen bij de representatie van een levend wezen. Met onze verbeelding kunnen we de vreemdheid van de ander begrijpen, door imitatie kunnen we zijn/haar wezen, houdingen en gebaren voorstellen en zichtbaar maken. Het is door onze fantasie dat we in staat zijn om de wereld van andere soorten te betreden.

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Acteurs: Kati Outinen, Hugo Husky, Myrsky Rönkä, Annamari Kuittinen, Hedda Liukkala, Nora Luoto, Jilka Repo, Tapio Laakkonen. Cinematografie: Arto Kaivanto. Editing: Heikki Kotsalo. Geluid: Peter Nordström. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Productie: Eija-Liisa Ahtila, Ilppo Pohjola / Crystal Eye

ZAAL 1.L: THE ANNUNCIATION — 2010

28 min 25 sec

*3-kanaals geprojecteerde installatie, 16:9/1:1.78
DDS.1, Fins gesproken, Engels ondertiteld
Nederlandse vertaling van de ondertitels
beschikbaar*

*Eija-Liisa Ahtila koos uit de depots van de M-
collectie twee historische schilderijen die het thema
van de Annunciatie afbeelden.*

The Annunciation is een installatie met drie filmprojecties waarbij één van de centrale motieven van de christelijke iconografie, de annunciatie, gereconstrueerd en opnieuw opgevoerd wordt. Het werk is gebaseerd op het verhaal van de aartsengel Gabriël die volgens het Evangelie van Lucas (1:26-38) Maria een bezoek brengt en haar meldt dat God haar uitverkoren heeft om moeder van Zijn Zoon te worden. Ahtila verwijst met dit werk eveneens naar een aantal beroemde schilderijen waarop kunstenaars doorheen de kunstgeschiedenis dit verhaal hebben afgebeeld.

In deze annunciatie worden de gebeurtenissen in het heden vastgelegd. Het werk bestaat uit materiaal geproduceerd tijdens de voorberei-

dingen voor het fotograferen en een daadwerkelijke reconstructie van de gebeurtenis van de annunciatie.

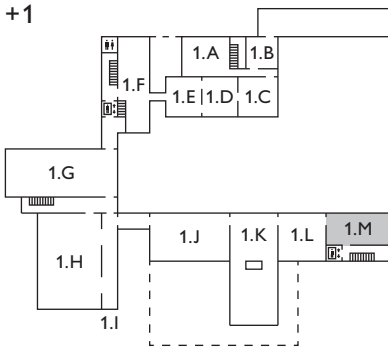
Het beeldmateriaal werd voornamelijk opgenomen tijdens het ijzige winterseizoen van 2010 in het besneeuwde Aulanko-natuureservaat in Zuid-Finland, alsook op een set met een kunstenaarsatelier en de scène van de annunciatie. Alle acteurs, op twee na, zijn amateurtoneelspelers en lid van het Deaconess Institute in Helsinki, een liefdadigheidsinstelling die vrouwen ondersteunt. Naast menselijke acteurs spelen er ook een getrainde raaf, twee ezels en een aantal postduiven mee. De opvoering is gebaseerd op een bestaand script, maar de rollen werden herverdeeld en de dialoog aangepast naar de wensen van de acteurs.

Aan de grondslag van dit werk ligt Ahtila's interesse in de Duitse bioloog Jakob von Uexküll (1864-1944) die stelde dat er niet één wereld is waarin alle levende wezens zijn ondergebracht, maar dat er parallelle werelden bestaan, elk met hun eigen tijd- en ruimtebesef. Onze kennis, de grenzen van onze perceptie en zelfs mirakels kunnen vanuit dit andere zichtpunt herbekeken worden.

Script en regie: Eija- Liisa Ahtila. Acteurs: Kati Outinen; Elina Hurme, Anastasia Iivonen, Elise Laaksonen, Riina Myyryläinen, Satu Mäkinen, Taru Ollila, Seppo Salminen. Cinematografie: Arto Kaivanto. Edüting: Heikki Kotsalo. Geluid: Peter Nordström. Set: Sattva-Hanna Toiviainen. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Productie: Ilppo Pohjola / Crystal Eye

ZAAL 1.M: FISHERMEN / ÉTUDES N°1 — 2007

5 min 34 sec

1-kanaals geprojecteerde installatie
4:3/1:1.33
stereo surround, geen dialoog

Fishermen toont een groep vissers die met hun boten door de branding de zee opvaren. Er staat veel wind en zware golven zorgen ervoor dat hun boot keer op keer kapseist en hun vissersmateriaal in het water belandt. Ondanks vele pogingen blijven de vissers falen. Het werk werd gefilmd in West-Afrika. Impliciet roept het werk mogelijke associaties op met actuele thema's, zoals de spanning tussen mens en natuur, of vluchtelingen op zee.

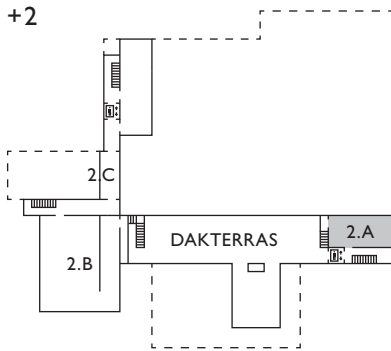
Fishermen bestaat uit één enkele projectie die tegelijkertijd de kracht van de natuurelementen als de vastberadenheid en beproevingen van de mens op monumentale schaal in beeld brengt. Dit werk is één van de vijf *Études* of studies die Ahtila plant te maken, waarbij telkens één filmprojectie als een soort solo opgevoerd wordt. De kunstenaar ziet het

werk als een oefenstuk dat zich richt op een specifieke techniek, die met variaties herhaald wordt, net zoals een muzikale compositie. Ieder onderdeel van de geplande reeks *Études* verkent een verhaalelement in een korte vorm, en toont een specifieke benadering van het bewegend beeld.

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Cinematografie: Ilppo Pohjola. Editing: Heikki Kotsalo. Geluid: Peter Nordström. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Productie: Ilppo Pohjola/Crystal Eye

ZAAL 2.A: THE WIND — 2002

14 min

3-kanaals geprojecteerde installatie

16:9/1:1.78

DD5.1, Fins gesproken, Engels ondertiteld

*Nederlandse vertaling van de ondertitels
beschikbaar*

The Wind sluit aan bij Ahtila's interesse in het portretteren van vrouwelijke personages die het emotioneel moeilijk hebben en getraumatiseerd zijn. *The Wind* maakt deel uit van de reeks *The Present* en werd nadien als een autonome installatie voor drie projectieschermen uitgewerkt.

Centraal staat het verhaal van een vrouw die niet meer kan schreeuwen. In plaats van te schreeuwen bijt ze tot bloedens toe op haar handen. Vanuit het open raam van haar appartement komt een hevige wind binnen en dit spoort haar aan om, zowel letterlijk als figuurlijk, een aantal zaken op orde te stellen. De vrouw verplaatst alles in haar kamer, geeft een nieuw doel en structuur aan de dingen, totdat dit in detail samenvalt met haar manier van redeneren.

Dit werk is gebaseerd op interviews met een vrouw die leed aan depressie en af en toe psychotische periodes doormaakte. Ahtila wil inzicht geven in hoe de geleidelijke uitbraak van de psychose verloopt en toont de verandering in haar communicatie met de buitenwereld.

Het videomateriaal van *The Wind* werd in drie delen opgesplitst en het verhaal werd bewerkt om het op drie schermen simultaan te kunnen tonen. De narratieve tijd wordt verstoord door herhaling en door het gebruik van een opzettelijke de-synchronisatie van gebeurtenissen. Die structuur en de vorm weerspiegelen het proces dat plaatsvindt in de geest van de vrouw.

Script en regie: Eija-Liisa Ahtila. Acteurs: Marjaana Kiusniemi, Sesa Lehto, Vuokko Halkola, Julia Kelonen, Sini Väättänen. Cinematografie: Arto Kaivanto. Editing: Tuuli Kuittinen. Geluid: Peter Nordström. Set: Tiina Paavilainen. Courtesy of Marian Goodman Gallery, New York, Paris, London. Productie: Ilppo Pohjola / Crystal Eye

BIOGRAFIE

×

Eija-Liisa Ahtila studeerde aan de Universiteit van Californië, Los Angeles; het American Film Institute, Los Angeles; het London College of Printing en de Universiteit van Helsinki. Haar werken werden geëxposeerd in vele solo-shows, o.a. in: Tate Modern, Londen (2002); MoMa, New York (2006); Moderna Museet, Stockholm (2012); Jeu de Paume, Parijs (2008); Neue Nationalgalerie, Berlijn (2000). Eija-Liisa Ahtila heeft ook deelgenomen aan tal van internationale kunsttentoonstellingen zoals de Biënnale van Venetië (2005 en 1999); Documenta 11 (2002) en de Sydney Biënniale (2018 en 2002). Haar films zijn vertoond op vele grote festivals, waaronder Berlijn, Sundance, Venetië en Rotterdam.

In België was er reeds werk van Eija-Liisa Ahtila te zien tijdens Contour (2009) en in het S.M.A.K. (2010). Deze expo in M is haar eerste solotentoonstelling in België.